

**468/2003**

Annettu Helsingissä 13 päivänä kesäkuuta 2003

**Pelastuslaki**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

**1 luku****Yleiset säännökset****1 §****Lain soveltamisala**

Tätä lakia sovelletaan:

- 1) tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisyyn, jollei muussa laissa tai asetuksessa toisin säädetä;
- 2) pelastustoimintaan, jolla tarkoitetaan ihmisten, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseksi ja pelastamiseksi, vahinkojen rajoittamiseksi ja seurausten lieventämiseksi onnettomuuksien sattuessaa tai uhatessa kiireellisesti suoritettavia toimenpiteitä; ja
- 3) väestönsuojeluun, jolla tarkoitetaan tässä laissa ihmisten ja omaisuuden suojaamista ja 2 kohdassa mainittujen tehtävien hoitamista valmiuslain (1080/1991) 2 §:ssä ja puolustustilain (1083/1991) 1 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa sekä niihin varautumista.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen toimintojen muodostamaa toimialaa kutsutaan pelastustoimeksi.

Lisäksi sovelletaan, mitä on säädetty aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä annetussa laissa (300/1979), maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta annetussa laissa (378/1974), meripelastuslaissa (1145/2001), merilaissa (674/1994), ilmailulaissa (281/1995) tai muussa laissa pelastustoimen tehtävistä.

Pelastustoimen erityisistä toimivaltuuksista poikkeusoloissa säädetään valmiuslaissa.

**2 luku****Vastuu pelastustoimen hoitamisesta****2 §****Sisäasiainministeriön ja lääninhallituksen tehtävät**

Sisäasiainministeriö johtaa ja valvoo pelastustointia ja sen palvelujen saatavuutta ja tasoa, huolehtii pelastustoimen valtakunnallisista valmisteluista ja järjestelyistä sekä yhteensovittaa eri ministeriöiden toimintaa pelastustoimessa.

Edellä 1 momentissa säädetyistä tehtävistä läänin alueella huolehtii lääninhallitus.

Pelastustoimen suunnittelua, kehittämistä ja seuranta varten sisäasiainministeriön apuna on pelastustoimen neuvottelukunta.

Sisäasiainministeriön ja lääninhallituksen tehtävistä pelastustoimessa sekä pelastustoimen neuvottelukunnan asettamisesta ja kokoonpanosta säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

## 3 §

**Alueen pelastustoimen tehtävät**

Kunnat vastaavat pelastustoimesta yhteistoiminnassa valtioneuvoston määräämällä alueella (*alueen pelastustoimi*), siten kuin siitä säädetään pelastustoimen alueiden muodostamisesta annetun lain (1214/2001) 4 §:ssä. Alueen pelastustoimen tulee:

- 1) ylläpitää pelastustoimen tehtäviä varten pelastustoimen järjestelmää;
- 2) huolehtia pelastustoimen alaan kuuluvasta valistuksesta ja neuvonnasta sekä toimia asiantuntijana pelastustointa koskevilla asioilla;
- 3) huolehtia pelastusviranomaisille kuuluvasta onnettomuuksien ehkäisystä ja vahinkojen rajoittamisesta sekä palotarkastuksista;
- 4) huolehtia pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä;
- 5) huolehtia osaltaan väestönsuojeluun kuuluvista tehtävistä ja ylläpitää niiden edellyttämää valmiutta;
- 6) yhteensovittaa eri viranomaisten ja pelastustoimeen osallistuvien muiden tahojen toimintaa pelastustoimessa; sekä
- 7) huolehtia osaltaan pelastustoimen henkilöstön kouluttamisesta.

Alueen pelastustoimen tehtävistä säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

## 4 §

**Pelastusviranomaiset**

Valtion pelastusviranomaisia ovat sisäasiainministeriön ja lääninhallituksen tehtävään määräämät virkamiehet.

Pelastustoimen alueen pelastusviranomaisia ovat sen ylin viranhaltija ja alueen määräämät muut pelastustoimen viranhaltijat sekä alueen pelastustoimen asianomainen monijäseninen toimielin.

## 5 §

**Palokunnat**

Pelastustoimen alueella tulee olla pää- ja tarvittaessa myös sivutoimisesta henkilöstöstä koostuva pelastuslaitos. Lisäksi alueen pelastustoimen järjestelmään voi kuulua vapaaehtoisia palokuntia, laitospalokuntia ja tehdaspalokuntia sen mukaan kuin alueen pelastustoimi on niiden kanssa sopinut.

## 6 §

**Muiden viranomaisten tehtävät**

Pelastusviranomaisten ohella velvollisia osallistumaan pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun siten kuin niiden tehtävistä kunkin toimialan säädöksissä tai muussa lainsäädännössä säädetään ovat:

- 1) Hätäkeskuslaitos;
- 2) poliisi;
- 3) rajavartiolaitos;

- 4) puolustusvoimat;
- 5) sosiaali- ja terveysministeriö, Kansanterveyslaitos, Lääkelaitos, Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus, Säteilyturvakeskus, Terveydenhuollon oikeusturvakeskus, Työterveyslaitos;
- 6) ympäristöministeriö, Suomen ympäristökeskus, alueelliset ympäristökeskukset;
- 7) maa- ja metsätalousministeriö, Metsähallitus;
- 8) liikenne- ja viestintäministeriö, Ilmailulaitos, Ilmatieteen laitos, Merenkulkulaitos, Ratahallintokeskus, Viestintävirasto;
- 9) lääninhallitus; sekä
- 10) kunnan eri toimialoista vastaavat virastot ja laitokset.

Metsähallitus on velvollinen antamaan pelastusviranomaisille asiantuntija-apua metsäpalojen torjunnassa ja varautumaan omatoimisesti hallinnassaan olevalla valtion maalla tapahtuvien metsäpalojen ehkäisyyn ja torjuntaan yhteistyössä pelastusviranomaisten kanssa.

Valtion ja kunnan viranomaiset ja laitokset sekä metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetussa laissa (1474/1995) tarkoitetut metsäkeskukset antavat lisäksi pyynnöstä pelastusviranomaisille toimialaansa kuuluvaa tai siihen muuten soveltuvaa virka-apua.

Edellä 1 ja 3 momentissa tarkoitetusta osallistumisesta ja virka-avusta säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

#### **7 § Vapaaehtoistoiminta**

Pelastusviranomaiset voivat antaa koulutus-, neuvonta- ja valistustehtäviä pelastustoimen alalla toimiville järjestöille. Sen lisäksi, mitä edellä 5 §:ssä säädetään sopimuspalokunnista, pelastustoimen tehtävissä voidaan käyttää apuna vapaaehtoisia henkilöitä ja organisaatioita, ei kuitenkaan tehtävissä, joihin sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttöä.

Vapaaehtoisten osallistumisesta pelastustoimeen säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

#### **8 § Omatoiminen varautuminen**

Rakennuksen omistaja ja haltija, teollisuus- ja liiketoiminnan harjoittaja, virasto, laitos ja muu yhteisö on asianomaisessa kohteessa ja muussa toiminnassaan velvollinen ehkäisemään vaaratilanteiden syntymistä, varautumaan henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa ja varautumaan sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät.

#### **9 § Suunnitteluvelvoite**

Pelastusviranomaiset sekä muut 6 §:ssä tarkoitetut viranomaiset ja yhteisöt, joilla on pelastustoimeen kuuluvia tehtäviä tai virka-aputehtäviä, ovat velvollisia laatimaan yhteistoiminnassa keskenään tarpeelliset pelastustoimen suunnitelmat. Näiden viranomaisten ja yhteisöjen tulee antaa pelastusviranomaisille selvityksiä pelastustoimintaan käytettävissä olevista voimavaroistaan.

Alueille, joissa on ydinenergialain (990/1987) 3 §:n 5 kohdassa tarkoitettu ydinlaitos tai vaarallisten kemikaalien teollisesta käsittelystä ja varastoinnista annetussa asetuksessa (59/1999) määritelty suuronnettomuuden vaaraa aiheuttava laitos, alueen pelastustoimen on laadittava yhteistyössä asianomaisen laitoksen kanssa pelastussuunnitelma laitoksessa sattuvan onnettomuuden varalta. Suunnitelmaa laadittaessa on kuultava vaaralle alttiiksi joutuvaa väestöä ja huolehdittava suunnitelmasta tiedottamisesta sekä oltava riittävästi yhteistyössä oman ja naapurialueiden viranomaisten kanssa.

Valtioneuvoston asetuksessa tarkemmin määriteltävään rakennukseen tai muuhun kohteeseen, jossa henkilö- ja paloturvallisuudelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran taikka mahdollisen onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat, on laadittava pelastussuunnitelma 8 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä. Pelastussuunnitelman sisällöstä voidaan tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan tarvittaessa antaa edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja suunnitteluvetoja täsmentäviä säännöksiä.

### **3 luku** **Pelastustoimen alueiden yhteistoiminta**

#### **10 §** **Avunanto**

Alueen pelastustoimen tulee tarvittaessa antaa apua toiselle alueelle pelastustoiminnassa ja väestönsuojelussa.

#### **11 §** **Hälytysohje**

Alueen pelastustoimen tulee yhteistyössä naapurialueiden, muiden pelastustoimintaan osallistuvien viranomaisten ja virka-apua antavien viranomaisten sekä hätäkeskuksen kanssa laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä ja avun antamisesta.

Hälytysohje on laadittava siten, että hätäkeskus voi hälyttää lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, minkä alueen yksiköitä ne ovat.

### **4 luku** **Pelastustoimen palvelutaso**

#### **12 §** **Palvelutaso**

Pelastustoimen palvelutason tulee vastata onnettomuusuhkia. Palvelutasoa määritettäessä on otettava huomioon myös toiminta poikkeusoloissa.

Pelastustoimi on suunniteltava ja toteutettava siten, että onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytystä ja tehokkaasti.

#### **13 §** **Palvelutasopäätös**

Alueen pelastustoimi päättää pelastustoimen palvelutasosta kuntia kuultuaan. Päätöksessä on selvitettävä alueella esiintyvät uhat, käytettävät voimavarat ja määriteltävä onnettomuuksien ehkäisy, pelastustoiminnan ja väestönsuojelun palvelujen taso sekä suunnitelma niiden kehittämiseksi.

Päätös on laadittava olemaan voimassa määräajan.



Palvelutasopäätös on toimitettava lääninhallitukselle. Jos palvelutasopäätös on puutteellinen, lääninhallitus voi palauttaa asiakirjan täydennettäväksi.

Sisäasiainministeriön asetuksella säädetään tarvittaessa palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta.

#### 14 §

##### Palvelutason valvonta

Lääninhallituksen tehtävänä on valvoa, että pelastustoimen palvelutaso on riittävä. Tässä tarkoituksessa lääninhallituksella on oikeus saada alueen pelastustoimelta tarpeellisia tietoja ja selvityksiä.

Jos pelastustoimen palvelutasossa on huomattavia epäkohtia eikä niitä korjata lääninhallituksen asettamassa määräajassa, lääninhallitus voi 82 §:ssä säädetyllä tavalla velvoittaa saattamaan palvelut laissa vaaditulle tasolle.

### 5 luku

#### Pelastustoimen koulutus ja kelpoisuusvaatimukset

#### 15 §

##### Valtion vastuu koulutuksesta

Valtio huolehtii pelastustoimen ammatillisesta koulutuksesta sekä väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutuksesta. Koulutuksen järjestämisestä säädetään tarkemmin Pelastusopistosta annetussa laissa (1165/1994) ja asetuksessa (1237/1994).

Sisäasiainministeriö voi valtuuttaa myös muun kuin Pelastusopiston antamaan pelastusalan ammatillista peruskoulutusta. Valtuutetun oppilaitoksen opetuksessa noudatetaan Pelastusopiston opetussuunnitelmia. Opiskelijan oikeusturvasta, kurinpidosta ja muutoksenhausta valtuutetussa oppilaitoksessa on voimassa soveltuvin osin, mitä niistä säädetään laissa Pelastusopistosta ja sen nojalla annetussa asetuksessa Pelastusopistosta kuitenkin siten, että valtuutetun oppilaitoksen opiskelijavalintaa ja opintosuorituksen arvostelua koskevat oikaisuvaatimukset käsittelee valtuutetun oppilaitoksen asettama kolmijäseninen tutkintolautakunta, jonka jäsenistä yhden tulee edustaa opiskelijoita. Tutkintolautakunnasta annetaan tarvittaessa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

#### 16 §

##### Muiden vastuu koulutuksesta

Alueen pelastustoimen tulee huolehtia siitä, että sopimuspälokunnan henkilöstöllä ja palokunnan sivutoimisella henkilöstöllä on riittävä koulutus.

Alueen pelastustoimi ohjaa yritysten ja laitosten omatoimiseen varautumiseen valmentavaa koulutusta. Lisäksi alueen pelastustoimen tulee järjestää koulutusta asuintalojen ja laitosten suojeluhenkilöstölle sekä sen perustamisvastuulla olevalle väestönsuojeluorganisaatioon kuuluvalla muulla kuin 15 §:n 1 momentissa tarkoitetulle henkilöstölle.

Kukin viranomainen, virasto ja laitos vastaa poikkeusoloissa väestönsuojelutehtäviin tarvitsemansa henkilöstön varaamisesta ja kouluttamisesta.

#### 17 §

##### Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset

Pelastustoimen alueen pelastustoimintaan osallistuvalla päätoimisella miehistöltä, alipäällystöltä ja päällystöltä vaaditaan virkaa tai tehtävää vastaava pelastusalan tutkinto.

Pelastustoimintaan osallistuvalla sivutoimisella ja vapaaehtoisella henkilöstöltä vaaditaan riittävä

koulutus. Koulutusvaatimuksiin kuuluvien kurssien opetussuunnitelmat vahvistaa Pelastusopisto.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarvittaessa tarkemmin 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista tutkinnoista ja koulutuksesta.

## **18 § Erivapaudet**

Sisäasiainministeriö voi erityisistä syistä antaa erivapauden tässä laissa tai valtioneuvoston asetuksella säädetystä kelpoisuusvaatimuksista alueen pelastustoimen virkaan tai tehtävään, jos pelastustoimen asianmukainen järjestäminen tätä välttämättä edellyttää.

## **6 luku Onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen**

### **19 § Onnettomuuksien ehkäisyn ja vahinkojen rajoittamisen sisältö**

Onnettomuuksien ehkäisyyn luetaan onnettomuuksien yleinen ehkäisy ja siihen liittyvä viranomaisten yhteistyö, rakennusten turvallinen käyttö, viranomaisvalvonta, valistus ja neuvonta, tulen sekä palovaarallisten aineiden ja laitteiden huolellinen käsittely.

Vahinkojen rajoittamiseen luetaan tekniset ja muut etukäteisjärjestelyt, joiden avulla tulipalo voidaan havaita sekä rajoittaa tai sammuttaa.

### **20 § Pelastusviranomaisen tehtävät onnettomuuksien ehkäisyssä**

Pelastusviranomaisen tulee seurata onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä ja siitä tehtävien johtopäätösten perusteella ryhtyä osaltaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja tarvittaessa tehdä esityksiä muille viranomaisille.

Pelastusviranomaisen tehtävänä olevan valistuksen ja neuvonnan tavoitteena on, että ihmiset tunnistavat erilaiset vaaran aiheuttajat, osaavat ehkäistä onnettomuuksia ja toimia onnettomuustilanteissa sekä tietävät, miten varautua poikkeusoloihin.

Onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi pelastusviranomaisten tulee toimia yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja alueen asukkaiden kanssa.

### **21 § Rakennusten yleinen paloturvallisuus**

Rakennus, rakennelma ja sen ympäristö on suunniteltava, rakennettava ja pidettävä kunnossa siten, että tulipalon syttymisen tai leviämisen vaara on vähäinen ja että pelastustoiminta on onnettomuuden sattuessa mahdollista. Suunnittelusta, rakentamisesta ja kunnossapidosta on lisäksi voimassa, mitä niistä säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) tai sen nojalla annetuissa säädöksissä.

Helposti syttyvää materiaalia tai muuta tavaraa ei saa säilyttää ullakoilla, kellareissa, rakennusten alla tai rakennuksen välittömässä läheisyydessä niin, että siitä aiheutuu tulipalon syttymisen tai leviämisen vaaraa tai että tulipalon sammuttaminen vaikeutuu.

### **22 § Rakennusten ja laitteiden käyttöturvallisuus**

Rakennuksen omistajan ja haltijan yleisten tilojen ja koko rakennusta palvelevien järjestelyjen osalta sekä huoneiston haltijan hallinnassaan olevien tilojen osalta on huolehdittava, että:

1) viranomaisten määräämät tai säädöksissä vaaditut sammutus-, pelastus- ja torjuntakalusto, sammutus- ja pelastustyötä helpottavat laitteet, palonilmaisulaitteet ja hälytyslaitteet sekä muut onnettomuuden vaaraa ilmaisevat laitteet, poistumisreittien opasteet ja turvamerkinnot sekä väestönsuojien varusteet ja laitteet ovat toimintakunnossa sekä huollettu ja tarkastettu asianmukaisesti;

2) tulisijat ja savuhormit on nuohottu; sekä

3) ilmanvaihtokanavat ja -laitteistot on huollettu ja puhdistettu.

Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

1) 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen laitteiden toimintakunnossa pitämiseen liittyvistä teknisistä yksityiskohdista ja menettelytavoista, laitteista, joille on tehtävä käyttöönotto- tai määräaikaistarkastus tai jotka on huollettava määrävälein sekä huollon ja tarkastuksen ajankohdasta;

2) tulisijoista ja hormoneista, jotka on nuohottava määrävälein, sekä nuohouksen ajankohdasta, nuohoustyön sisällöstä ja nuohoustyöstä annettavasta todistuksesta; sekä

3) ilmanvaihtokanavista ja -laitteista, jotka on paloturvallisuussyistä puhdistettava määrävälein sekä puhdistuksen ajankohdasta, puhdistustyön sisällöstä ja puhdistustyöstä annettavasta todistuksesta.

## 23 §

### Huolellisuusvaatimus

Tulta ja syttyvää tai räjähtävää taikka muuta vaarallista ainetta on käsiteltävä huolellisesti ja riittävää varovaisuutta noudattaen.

Ryhdyttäessä sellaiseen korjaus- tai muuhun työhön, jonka johdosta tulipalon tai muun onnettomuuden vaara tuntuvasti lisääntyy, on huolehdittava riittävästä varotoimista.

Jokainen on mahdollisuuksiensa mukaan velvollinen valvomaan, että hänen määräysvaltansa piirissä noudatetaan tulipalon tai muun onnettomuuden ehkäisemiseksi ja henkilöturvallisuuden varmistamiseksi annettuja säännöksiä ja määräyksiä.

## 24 §

### Avotulen teko

Nuotiota tai muuta avotulta ei saa sytyttää metsään tai sen läheisyyteen, jos olosuhteet kuivuuden, tuulen tai muun syyn takia ovat sellaiset, että metsäpalon vaara on ilmeinen.

Avotulta ei saa tehdä toisen maalle ilman lupaa, jollei siihen ole pakottavaa tarvetta.

Metsämaalla saadaan kuivanakin aikana suorittaa kulotus erityistä varovaisuutta noudattaen metsäammatilaisen valvonnassa.

Alueen pelastusviranomainen voi kieltää avotulen teon tai muun tulipalon vaaraa aiheuttavan toiminnan pelastustoimen alueella tai osassa sitä määrääjäksi, milloin tulipalon vaara on ilmeinen. Päätöksestä tulee tiedottaa kieltoalueella julkisesti.

## 25 §

### Kulotuksesta ilmoittaminen

Metsämaan kulotuksesta ja muustakin kulotuksesta on ennakolta ilmoitettava hätäkeskukselle.

## 26 §

**Turvetuotantoalueiden paloturvallisuus**

Turvetuotannossa tulee palovaaran vuoksi kiinnittää erityistä huomiota tulipalon ehkäisemiseen. Turvetuotanto on keskeytettävä, jos tulipalon vaara on ilmeinen tuulen tai muun syyn johdosta.

Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan tarvittaessa antaa turvetuotantoalueiden paloturvallisuusjärjestelyjä täsmentäviä säännöksiä.

## 27 §

**Metsäpalojen tähytys ja metsäpalovaroitus**

Metsäpalon vaaran ollessa ilmeinen on lääninhallituksen järjestettävä harvaan asutulla seudulla tehokas metsäpalojen tähytys.

Ilmatieteen laitoksen tulee antaa metsäpalovaroitus alueelle, jossa metsäpalon vaaran arvioidaan säätilan johdosta olevan ilmeinen. Ilmatieteen laitoksen tulee huolehtia siitä, että metsäpalovaroituksesta tiedotetaan tarpeellisessa laajuudessa.

## 28 §

**Jokaisen toimintavelvollisuus**

Jokainen, joka huomaa tai saa tietää tulipalon syttyneen tai muun onnettomuuden tapahtuneen tai uhkaavan eikä voi heti sammuttaa paloa tai torjua vaaraa, on velvollinen viipymättä ilmoittamaan siitä vaarassa oleville, tekemään hätäilmoituksen sekä ryhtymään kykynsä mukaan pelastustoimintaan.

## 29 §

**Palovaroittimet**

Huoneiston haltija on velvollinen huolehtimaan siitä, että asunto varustetaan palovaroittimella tai muulla laitteella, joka mahdollisimman aikaisin havaitsee alkavan tulipalon ja hälyttää asunnossa olevat.

Majoitustiloissa ja hoitolaitoksissa 1 momenttia vastaava velvollisuus on toiminnanharjoittajalla.

Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen laitteiden riittävästä määrästä, asianmukaisesta sijoittamisesta sekä niiden toiminnasta.

## 30 §

**Erityiset turvallisuusvaatimukset**

Kohteeseen, jossa harjoitettu toiminta tai olosuhteet aiheuttavat palo- tai henkilöturvallisuudelle tai ympäristölle tavanomaista suuremman vaaran, voi alueen pelastusviranomainen erityisestä syystä määrätä hankittavaksi tarkoituksenmukaista sammutuskalustoa ja muita pelastustyötä helpottavia laitteita sekä ryhtymään sanotussa kohteessa muihinkin välttämättömiin toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä ihmisten ja omaisuuden turvaamiseksi onnettomuuden varalta.

## 31 §

**Pelastustoimen laitteiden sijoittaminen rakennukseen**

Rakennuksen tai rakennelman omistaja ja haltija on velvollinen sallimaan, että alueen pelastusviranomaiset sijoittavat niihin pelastustoimen tarvitsemia laitteita. Laitteiden sijoittamisessa sovelletaan, mitä maankäyttö- ja rakennuslain 161—163 §:ssä on säädetty yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittamisesta.

## 32 §

### Rakennusten uloskäytävät

Rakennuksen omistajan ja haltijan on huolehdittava siitä, että uloskäytävät ja kulkureitit niille pidetään kulkukelpoisina ja esteettöminä.

Uloskäytävillä sekä ullakoiden, kellarien ja varastojen kulkureiteillä ei saa säilyttää mitään tavaraa.

Uloskäytävät ja kulkureitit niille tulee tarvittaessa merkitä ja valaista asianmukaisesti. Merkitsemisestä ja valaisemisesta säädetään tarvittaessa tarkemmin sisäasiainministeriön asetuksella.

### 33 §

#### Kiinteistöjen pelastustiet

Kiinteistön omistajan ja haltijan on huolehdittava siitä, että hälytysajoneuvoille tarkoitetut ajotiet tai muut kulkuyhteydet (*pelastustiet*) pidetään ajokelpoisina ja esteettöminä ja että ne on merkitty asianmukaisesti.

Pelastustielle ei saa pysäköidä ajoneuvoja eikä asettaa muutakaan estettä.

Sisäasiainministeriön asetuksella säädetään pelastustien merkitsemisestä.

### 7 luku

#### Palotarkastus

### 34 §

#### Palotarkastuksen sisältö

Palotarkastuksen tarkoituksena on ehkäistä ihmisille, omaisuudelle tai ympäristölle tulipaloista tai muista onnettomuuksista aiheutuvaa vaaraa.

Palotarkastuksessa on valvottava, että rakennus tai rakennelma, sen ympäristö ja muut olosuhteet tarkastuskohteessa ovat turvalliset ja että kiinteistön omistaja tai haltija on varautunut onnettomuuksien ehkäisyyn, vahinkojen torjuntaan ja väestönsuojeluun säädöksissä ja määräyksissä vaaditulla tavalla.

Palotarkastuksessa tarkastetaan myös kiinteistön väestönsuoja ja sen laitteiden toimivuus.

Palotarkastuksessa annetaan tarvittaessa tulipalojen ja muiden onnettomuuksien torjuntaa koskevaa neuvontaa.

Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä palotarkastuksen sisällöstä.

### 35 §

#### Tarkastuskohteet

Palotarkastus on toimitettava:

- 1) asuinrakennuksissa ja niihin henkilö- ja paloturvallisuuden kannalta rinnastettavissa kohteissa 13 §:n mukaisessa palvelutasopäätöksessä päätetyin väliajoin;
- 2) valtioneuvoston asetuksella säädettävissä kohteissa, joissa henkilö- ja paloturvallisuudelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran voidaan arvioida olevan tavanomaista suuremman, vuosittain ja tarvittaessa useamminkin; sekä
- 3) edellä 2 kohdassa tarkoitetuissa kohteissa ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olennaisesti muuttuessa.

Tarkastuksessa annettujen määräysten noudattamista valvotaan tarvittaessa jälkitarkastuksilla.

Erityisestä syystä voidaan palotarkastus suorittaa tarvittaessa muulloinkin.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske sellaisia puolustusvoimien hallinnassa olevia kohteita, jotka valtakunnan turvallisuuden vuoksi on pidettävä salassa ja joiden palotarkastuksesta puolustusvoimat on alueen pelastusviranomaiselle ilmoittanut pitävänsä huolta. Puolustusvoimat vastaa näiden kohteiden palotarkastuksista ja tarkastustoiminnasta säädetään tarvittaessa tarkemmin puolustusministeriön asetuksella.

### **36 §**

#### **Palotarkastuksen toimittaminen**

Palotarkastuksen saa suorittaa alueen pelastusviranomainen.

Palotarkastuksen suorittaja on päästettävä kaikkiin tarkastettaviin tiloihin. Tarkastettavan kohteen edustajan on lisäksi esitettävä säädöksissä vaaditut suunnitelmat, muut asiakirjat ja järjestelyt.

Palotarkastuksessa on pidettävä pöytäkirjaa, jossa tulee riittävästi yksilöidä tarkastuskohde, tarkastuksen kulku, tarkastajan tekemät keskeiset havainnot, tarkastettavan kohteen edustajan esittämä selvitys sekä johtopäätökset ja niiden perustelut. Pöytäkirja on viipymättä annettava tiedoksi asianosaisille.

### **37 §**

#### **Oikeus saada tietoja rakennuksista**

Palotarkastuksia varten alueen pelastusviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada viranomaisen rakennustiedostoista rakennusta sekä sen omistajaa ja haltijaa koskevia tietoja myös alueellisesti, rakennustyyppien mukaisesti tai muulla tavalla ryhmiteltyinä luetteloina.

Mitä edellä 1 momentissa on säädetty, ei koske 35 §:n 4 momentissa tarkoitettua kohdetta. Puolustusvoimien tulee kuitenkin antaa alueen pelastusviranomaiselle ja hätäkeskukselle pelastustehtävän asianmukaisen ja turvallisen suorittamisen edellyttämät tiedot kohteesta.

### **38 §**

#### **Korjausmääräys ja toiminnan keskeyttäminen**

Jos palotarkastuksessa tai muutoin havaitaan puutteita, on ne määrättävä korjattavaksi. Jos puutteita ei voi heti korjata, annetaan korjaamiselle määräaika.

Jos palotarkastuksessa tai muutoin havaittu puutteellisuus tai virheellinen menettely aiheuttaa välittömän onnettomuusvaaran, on pelastusviranomaisella oikeus tarvittaessa heti keskeyttää toiminta ja määrätä onnettomuuden ehkäisemiseksi välttämättömistä toimenpiteistä. Määräystä on heti noudatettava.

## **8 luku**

### **Nuohous**

#### **39 §**

##### **Nuohouksen järjestäminen**

Alueen pelastustoimi päättää nuohouspalvelujen järjestämisestä alueellaan.

Alueen pelastustoimi voi alueellaan tai osassa sitä:

- 1) tuottaa nuohouspalvelut itse; tai

2) hankkia nuohouspalvelut muulta palvelujen tuottajalta; taikka

3) sallia rakennuksen omistajan tai haltijan sopia nuohouksesta palvelujen tuottajan kanssa.

Alueen pelastustoimen järjestäessä nuohouspalvelut 2 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla se päättää myös nuohouksesta perittävästä maksusta.

Alueen pelastusviranomainen voi yksittäisen kohteen osalta antaa luvan siihen, että nuohouksen suorittaa joku muukin kuin nuohooja.

#### **40 § Nuohoojan kelpoisuus**

Nuohoojan ammatin harjoittajalta, hänen palveluksessaan olevalta itsenäisesti nuohoustyötä tekevältä ja alueen pelastustoimen palveluksessa olevalta nuohoojalta vaaditaan nuohoojan ammattitutkinto.

Euroopan yhteisön lainsäädännön alaan kuuluvan ammattipätevyyden tunnustamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

#### **41 § Vioista ilmoittaminen**

Jos nuohooja havaitsee tulisijoissa ja savuhormeissa vikoja tai puutteita, joista voi aiheutua tulipalon vaara, on hänen ilmoitettava niistä kirjallisesti nuohottavan kohteen edustajalle ja alueen pelastusviranomaiselle.

#### **42 § Nuohousluettelo**

Nuohoustoimen harjoittajan tulee pitää luetteloa nuohoamistaan kohteista ja antaa luettelosta pyydettyä maksutta tietoja alueen pelastusviranomaiselle. Tietoja tulee säilyttää kymmenen vuoden ajan toimenpiteen suorittamisesta.

### **9 luku Pelastustoiminta**

#### **43 § Pelastustoiminnan sisältö**

Pelastustoimintaan kuuluu hätäilmoitusten vastaanotto, pelastusyksiköiden ja muun avun hälyttäminen, väestön varoittaminen, uhkaavan onnettomuuden torjuminen, vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen, tulipalojen sammuttaminen ja muiden vahinkojen torjuminen ja rajoittaminen, jälkiraivaus ja -vartiointi sekä näihin liittyvät johtamis-, tiedotus-, huolto- ja muut tukitoiminnot.

#### **44 § Pelastustoiminnan johtaminen**

Pelastustoiminnan johtaja on siltä pelastustoimen alueelta, jossa onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa, jollei toisin ole sovittu. Pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen tai muu edellä 5 §:ssä tarkoitettuun palokuntaan kuuluva henkilö siihen saakka, kun pelastusviranomainen ottaa toiminnan johtaakseen.

Erityisestä syystä lääninhallituksella ja sisäasiainministeriöllä on oikeus antaa pelastustoimintaa koskevia käskyjä ja määrätä pelastustoiminnan johtajasta ja hänen toimialueestaan toisin kuin edellä 1 momentissa on säädetty.



Jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja. Pelastustoiminnan johtaja voi muodostaa avukseen muiden viranomaisten, laitosten ja pelastustoimintaan osallistuvien vapaaehtoisten yksiköiden edustajista koostuvan johtoryhmän. Pelastustoiminnan johtaja voi myös kutsua asiantuntijoita avukseen.

Pelastusviranomaisten lisäksi myös muut pelastustoiminnan johtajana toimivat henkilöt ovat tehtävässään virkavastuun alaisia.

#### 45 §

##### **Pelastustoiminnan johtajan toimivaltuudet**

Palon sammuttamiseksi ja sen leviämisen estämiseksi sekä muun onnettomuuden torjumiseksi ja vahinkojen rajoittamiseksi pelastustoiminnan johtajalla, lääninhallituksella ja sisäasiainministeriöllä on oikeus, jos tilanteen hallitseminen ei muutoin ole mahdollista:

- 1) määrätä ihmisiä suojautumaan sekä evakuoida ihmisiä ja omaisuutta;
- 2) ryhtyä sellaisiin välttämättömiin toimenpiteisiin, joista voi aiheutua vahinkoa kiinteälle tai irtaimelle omaisuudelle;
- 3) määrätä antamaan käytettäväksi rakennuksia, viesti- ja tietoliikenneyhteyksiä ja välineitä sekä pelastustoiminnassa tarvittavaa kalustoa, välineitä ja tarvikkeita, elintarvikkeita, poltto- ja voiteluaineita ja sammutusaineita; sekä
- 4) ryhtyä muihinkin pelastustoiminnassa tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua omaisuutta, jota omaisuuden omistaja tai haltija itse tarvitsee samanaikaisesti tulipalon tai muun onnettomuuden torjumiseksi, ei saa määrätä luovutettavaksi, ellei se ole välttämätöntä ihmishengen pelastamiseksi. Käyttöön otetusta omaisuudesta alueen pelastustoimi suorittaa täyden korvauksen sekä korvaa käyttöön otetulle omaisuudelle mahdollisesti aiheutuneen vahingon.

#### 46 §

##### **Velvollisuus osallistua pelastustoimintaan**

Jos ihmisen pelastamiseksi tai onnettomuuden torjumiseksi on välttämätöntä, on pelastustoiminnan johtajalla oikeus määrätä palo- ja onnettomuuspaikalla tai sen läheisyydessä oleva työkykyinen henkilö, jolla ei ole pätevää syytä esteenä, avustamaan pelastustoiminnassa. Pelastusviranomaisella on vastaavassa tilanteessa oikeus, jos tilanteen hallitseminen ei muuten ole mahdollista, määrätä onnettomuuskunnassa oleskelevia työkykyisiä henkilöitä viipymättä saapumaan palo- tai onnettomuuspaikalle ja avustamaan pelastustoiminnassa. Tehtävästä on oikeus kieltäytyä vain pätevästä syystä.

Onnettomuus- ja vaaratilanteissa ovat muutkin kuin edellä 5 §:ssä tarkoitetut palokunnat pelastustoiminnan johtajan yleisen määräysvallan alaisia, teollisuus- tai muun laitoksen palokunta kuitenkin vain, mikäli laitoksen turvallisuus ei siitä vaarannu.

Pelastustoimintaan määrätty ei saa lähteä palo- tai onnettomuuspaikalta, ennen kuin pelastustoiminnan johtaja on antanut siihen luvan.

#### 47 §

##### **Sammutusvesi**

Kunta huolehtii alueellaan sammutusveden järjestämisestä alueen pelastustoimen tarpeisiin.

## 48 §

**Jälkiraivaus ja -vartiointi**

Tulipalon jälkiraivauksesta ja -vartioinnista on kohteen omistaja tai haltija velvollinen huolehtimaan sen jälkeen, kun tilanne ei enää vaadi palokunnan toimenpiteitä. Ajankohdan ratkaisee pelastustoiminnan johtaja.

Jos kohteen omistajaa tai haltijaa ei tavoiteta tai nämä eivät huolehdi jälkiraivauksen ja -vartioinnin suorittamisesta, on pelastustoiminnan johtajalla oikeus teettää välttämättömät toimenpiteet omistajan tai haltijan kustannuksella.

## 49 §

**Kansainvälinen pelastustoiminta**

Sen lisäksi, mitä valtioiden välillä on sovittu, sisäasiainministeriö voi toisen valtion tai kansainvälisen järjestön esittämän pyynnön perusteella päättää pelastustoimeen kuuluvan avun antamisesta ulkomaille, milloin avun antaminen ihmisten, ympäristön tai omaisuuden turvaamiseksi on perusteltua. Sisäasiainministeriö voi pyytää tarvittavaa apua ulkomailta.

## 10 luku

**Väestönsuojelu**

## 50 §

**Väestönsuojeluun varautuminen**

Normaalioloissa suoritettaviin väestönsuojeluvalmisteluihin kuuluu poikkeusoloja koskeva suunnittelu ja koulutus, suojarakenteiden rakentaminen, johtamis-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien ja tietoliikenneyhteyksien ylläpito sekä varautuminen evakointeihin, pelastustoimintaan, ensiapuun, väestön huoltoon sekä raivaus- ja puhdistustoimintaan.

## 51 §

**Valmiuden tarkastaminen**

Pelastusviranomaiset voivat tehdä tarkastuksia tässä laissa säädettyjen suuronnettomuuksien ja väestönsuojelun varautumisjärjestelyjen valvomiseksi. Tarkastuksen toimittajalla on oikeus päästä tarkastettaviin tiloihin, ei kuitenkaan asuntoihin tai 35 §:n 4 momentissa tarkoitettuihin paikkoihin, ja saada selvityksiä tässä laissa tai sen nojalla annetussa valtioneuvoston tai ministeriön asetuksessa vaadituista varautumista koskevista suunnitelmista ja muista järjestelyistä.

## 52 §

**Viranomaisten tiedonsaantioikeus**

Pelastusviranomaisella on oikeus salassapitovelvollisuuden estämättä henkilöstön varaamiseksi väestönsuojelutehtäviin saada:

- 1) rekisterihallintolaissa (166/1996) tarkoitetuilta viranomaisilta tarpeelliset väestötiedot;
- 2) puolustusvoimilta maksutta tieto siitä, onko asevelvollinen vapautettu sodan aikaisesta palveluksesta; sekä
- 3) muilta viranomaisilta ja yhteisöiltä maksutta tiedot niiden palveluksessa olevista henkilöistä koskien myös varattavan henkilön ikää, koulutusta, ammattia ja työkykyä sekä henkilön varaamista viranomaiselle tai yhteisölle sen oman toiminnan varmistamiseksi poikkeusoloissa.

Pelastusviranomaisella on oikeus salassapitovelvollisuuden estämättä väestönsuojelua varten saada viranomaisen hallussa olevasta rekisteristä tiedot rakennuksista, kiinteistöistä ja huonetiloista, niiden

omistajista ja haltijoista sekä käytöstä siten yksilöityinä ja ryhmiteltyinä kuin väestönsuojelua ja sen valmistelua varten on tarpeellista.

Pelastusviranomaisella sekä liikenne- ja viestintäministeriöllä on oikeus salassapitovelvollisuuden estämättä evakuointia ja muuta väestönsuojelua varten saada maksutta tietoja:

1) tieliikenteen tietojärjestelmästä annetun lain (819/1989) 3 §:ssä tarkoitetusta ajoneuvorekisteristä koskien ajoneuvoa ja sen tyyppiä tunnistetietoineen ja tietoineen omistajasta ja haltijasta sekä näiden yhteystietoja;

2) 1 kohdassa mainitussa lainkohdassa tarkoitetusta ajokorttirekisteristä koskien ajokortin haltijoita yhteystietoineen sekä ajo-oikeutta ajokorttiluokkineen; sekä

3) 1 kohdassa mainitussa lainkohdassa tarkoitetun ajoneuvorekisterin tietoihin sekä viranomaisten poikkeusolojen varaustietoihin perustuvasta tiekuljetuskaluston kriisinajan tiedonhallintajärjestelmästä.

Edellä tässä pykälässä tarkoitetut tiedot on oikeus saada myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muuten sähköisessä muodossa.

#### 53 §

##### **Velvollisuus osallistua väestönsuojelukoulutukseen**

Sisäasiainministeriö ja lääninhallitus voivat määrätä väestönsuojelun johto- ja muun erityishenkilöstön osallistumaan väestönsuojelukoulutukseen enintään kymmeneksi vuorokaudeksi vuodessa.

#### 54 §

##### **Väestönsuojelukoulutukseen kutsuminen**

Sisäasiainministeriö ja lääninhallitus tai niiden toimeksiannosta Pelastusopisto kutsuvat väestönsuojelukoulutukseen määrätyt henkilöt koulutukseen kirjallisesti.

#### 55 §

##### **Väestönsuojelukoulutuksesta vapauttaminen**

Väestönsuojelukoulutukseen määrätyn henkilön hakemuksesta voi kutsun toimittanut viranomainen myöntää hänelle lykkäystä tai vapautuksen koulutukseen osallistumisesta vamman tai sairauden tai muun pätevän syyn johdosta. Koulutuksen kestäessä voi koulutuksen järjestäjä edellä mainitusta syystä vapauttaa henkilön koulutukseen osallistumisesta.

#### 56 §

##### **Väestönsuojelukoulutukseen osallistuvien terveydenhuolto**

Väestönsuojelukoulutukseen määrätyllä on koulutuksen aikana oikeus saada maksutta terveyden- ja sairaanhoitoa sekä lääkkeitä, jos hän sairastuu koulutuksen kestäessä hoitoa vaativaan sairauteen. Opiskelijalla on myös oikeus maksuttomaan lääkärin suorittamaan tulotarkastukseen, jos hän koulutukseen saapuessaan ilmoittaa olevansa sairas tai terveydentilansa vuoksi muuten kykenemätön osallistumaan koulutukseen ja koulutuksen järjestäjä ei katso voivansa vapauttaa opiskelijaa koulutuksesta.

#### 57 §

##### **Väestönsuojelukoulutukseen osallistuvien taloudelliset edut**

Väestönsuojelukoulutukseen määräyksestä osallistuvat saavat oppilaitokselta ilmaisen majoituksen sekä matkakustannusten korvausta valtion virkamiesten matkakustannusten korvaamista koskevien virkaehtosopimusmääräysten mukaisesti.

Muilla kuin julkisyhteisöjen palveluksessa oleville koulutettaville voidaan tarvittaessa maksaa valtion virkaehtosopimuksen mukaisen päivärahan sijasta koulutusajalta reservin kertausharjoituksiin kutsutun asevelvollisen reserviläispalkkaa vastaavaa korvausta ja päivärahaa.

#### 58 §

##### **Palvelussuhteeseen liittyvät tehtävät väestönsuojelussa**

Valtion, kunnan, kuntayhtymän tai muun julkisen yhteisön, viraston tai laitoksen tai valtion liikelaitoksen vastuulla olevat väestönsuojelutehtävät ja niihin varautuminen kuuluvat siinä palvelevan viran- tai toimenhaltijan virkavelvollisuuksiin ja työsopimussuhteessa olevan henkilön tehtäviin. Edellä sanottu koskee myös näiden tehtävien suorittamista varten tarpeelliseen koulutukseen osallistumista.

#### 59 §

##### **Suojelukohteet**

Väestönsuojelun valmistelua ja toimeenpanoa varten sisäasiainministeriö voi määrätä asutus-, teollisuus-, liikenne- tai muun niihin verrattavan keskuksen suojelukohteeksi.

#### 60 §

##### **Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus uudisrakentamisen yhteydessä**

Rakennuksen omistajan on uudisrakentamisen yhteydessä tehtävä rakennukseen tai sen läheisyyteen väestönsuoja, jonka suuruudeltaan voidaan arvioida riittävän rakennuksessa asuvia tai muutoin oleskelevia henkilöitä varten. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin suojan koosta ja sijainnista. Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus ei kuitenkaan koske tilapäistä enintään viisi vuotta käytössä olevaa rakennusta.

Väestönsuoja on rakennettava rakennusta tai samalla tontilla tai rakennuspaikalla olevaa rakennusryhmää varten, jonka kerrosala on vähintään 600 m<sup>2</sup> ja jossa asutaan tai työskennellään pysyvästi.

Samalla tontilla tai rakennuspaikalla jo olevia rakennuksia, joita varten on väestönsuoja, ei oteta huomioon uudisrakennuksen väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta määrättäessä eikä myöskään rakennuksia, joiden valmistumisesta on kulunut yli viisi vuotta rakennusluvan hakemiseen mennessä.

Kahta tai useampaa rakennusta varten voi rakennusluvan myöntävä viranomainen alueen pelastusviranomaista kuultuaan sallia rakennettavaksi yhteisen väestönsuojan, ehdolla, että väestönsuoja rakennetaan viiden vuoden kuluessa ensimmäisen rakennuksen valmistumisesta.

#### 61 §

##### **Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus muutos- tai korjaustyön yhteydessä**

Jos suojelukohteessa sijaitsevassa valmiissa rakennuksessa, jossa ei ole väestönsuojaa, suoritetaan uudestaan rakentamiseen verrattava rakennuslupaa edellyttävä vähintään 1 000 m<sup>2</sup> koskeva muutos- tai korjaustyö, jonka jälkeen rakennuksessa asutaan tai työskennellään pysyvästi, on työn yhteydessä tehtävä väestönsuoja, jos se ilman suuria vaikeuksia ja kohtuullisin kustannuksin käy päinsä.

Jos suojelukohteessa sijaitsevassa valmiissa rakennuksessa, jonka kerrosala on vähintään 1 000 m<sup>2</sup> ja jossa ei asuta tai työskennellä pysyvästi, suoritetaan rakennus- tai toimenpidelupaa edellyttävä käyttötarkoituksen muutos, jonka jälkeen rakennuksessa asutaan tai työskennellään pysyvästi, on muutostyön yhteydessä tehtävä väestönsuoja, jos se ilman suuria vaikeuksia ja kohtuullisin kustannuksin käy päinsä.

#### 62 §

##### **Väestönsuojan rakentamista koskeva poikkeus**

Tämän lain väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta koskevat säännökset eivät koske maatilatalouden tuotannon rakenteellista suojaamista.

Maatilatalouden tuotantorakennuksia ei oteta lukuun määrättäessä tässä laissa tarkoitettua väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta.

### 63 §

#### Yleiset väestönsuojat

Jos suojelukohteessa asuvien tai oleskelevien sekä ulkona liikkuvien suojaamisen ei voida katsoa sen mukaan, mitä tässä luvussa säädetään, tulevan riittävästi turvatuksi eikä sitä muutoinkaan voida turvata, on kunnan rakennettava heitä varten tarpeelliset väestönsuojat.

### 64 §

#### Johtokeskukset

Alueen pelastustoimella ja kunnalla tulee olla johtokeskus, jossa toiminta poikkeusoloissa on mahdollista.

### 65 §

#### Väestönsuojien rakenteelliset vaatimukset

Väestönsuojan tulee antaa siinä oleskeleville turva mahdollisilta asevaikutuksilta. Tarkemmat vaatimukset väestönsuojan koosta ja rakenteesta annetaan valtioneuvoston asetuksella ja teknisistä yksityiskohdista sisäasiainministeriön asetuksella.

### 66 §

#### Helpotusten myöntäminen

Lääninhallitus voi erityisen painavasta syystä yksittäistapauksissa myöntää vapautuksen laissa säädetystä väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta.

Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi alueen pelastusviranomaista kuultuaan myöntää poikkeuksen väestönsuojalle valtioneuvoston tai sisäasiainministeriön asetuksessa asetetuista vaatimuksista tai valtioneuvoston asetuksella väestönsuojalle säädetystä sijaintivaatimuksesta, milloin siihen on perusteltu syy eikä poikkeuksen tekeminen olennaisesti heikennä suojautumismahdollisuuksia.

### 67 §

#### Väestönsuojien ja väestönsuojelukaluston käyttö normaalioloissa

Väestönsuojia sekä väestönsuojeluvälineitä ja -laitteita saadaan käyttää muuhun toimintaan, jos ne ovat viivytyksettä väestönsuojelun tarkoituksiin käytettävissä. Väestönsuojien sekä väestönsuojeluvälineiden ja -laitteiden viivytyksettömästä käyttöönnotosta säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

### 68 §

#### Väestönsuojelun suunnittelun ohjaaminen

Sisäasiainministeriö voi antaa yleisiä ohjeita viranomaisille ja yksityisille väestönsuojelun henkilöstö- ja materiaalimäärävahvuuksista sekä organisaatiosta, väestönsuojelun valmistelusta ja suorittamisesta sekä niissä tarvittavasta yhteistoiminnasta. Vastaava oikeus on lääninhallituksella läänin alueella.

## 11 luku

### Pelastustoimen henkilörekisterit

#### 69 §

##### Toimenpiderekisteri

Alueen pelastusviranomaisen saa pitää pelastustoimen seuranta- ja kehittämistä sekä onnettomuuden selvittämistä varten henkilörekisteriä, johon saadaan tallettaa hätäkeskuslain (157/2000) 7 §:ssä tarkoitettuun hätäkeskustietojärjestelmään talletettavat tiedot, jotka hätäkeskus on luovuttanut pelastusviranomaisen vastuulliselle rekisterinpitäjälle hätäkeskuslain 9 §:n nojalla.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi alueen pelastusviranomaisen toimenpiderekisteriin saadaan tallentaa tiedot, jotka koskevat:

- 1) toimenpiteen kohdetta;
- 2) onnettomuustyyppiä;
- 3) onnettomuuden teknisiä yksityiskohtia ja onnettomuuden etenemistä;
- 4) toimenpiteessä käytettyjä pelastus- ja torjuntamenetelmiä;
- 5) toimenpiteessä käytettyjä henkilöstövoimavaroja;
- 6) toimenpiteessä käytettyjä ajoneuvoja ja muuta kalustoa;
- 7) pelastustoiminnan tuloksellisuutta;
- 8) onnettomuuden aiheuttamia vahinkoja; sekä
- 9) onnettomuuden syitä.

Rekisterissä olevat tiedot saadaan luovuttaa salassapitosäännösten estämättä pelastustoimintaa tai valvontaa varten hätäkeskukselle, pelastusviranomaiselle, Kuluttajavirastolle ja turvatekniikan keskukselle sekä onnettomuustutkintaa tai tieteellistä tutkimusta varten muillekin viranomaisille tai tutkimuslaitoksille tarvittaessa myös teknisen käyttöyhteyden avulla. Toimenpiderekisteristä saadaan muodostaa tilastoja, joista henkilöiden yksilöinti ei ole mahdollista. Muutoin tietojen luovuttamisesta on voimassa, mitä siitä säädetään laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999).

Henkilötieto tulee poistaa toimenpiderekisteristä, kun sen säilyttämistä edellä mainitussa tarkoituksessa ei enää voida pitää perusteltuna, kuitenkin viimeistään viiden vuoden kuluttua tiedon vastaanottamisesta. Henkilötietolain (523/1999) 11 §:n 3 tai 4 kohdassa tarkoitettu arkaluonteinen tieto tulee kuitenkin poistaa viimeistään kahden vuoden kuluttua.

## 70 §

### Väestönsuojelun henkilörekisteri

Väestönsuojelutehtävistä tai niihin varautumisesta vastaava viranomaisen, laitos tai yhteisö saa muodostaa väestönsuojeluyksikön ylläpitämistä varten henkilörekisterin yksikköön kuuluvista tai siihen varatuista henkilöistä. Rekisteriin saadaan merkitä nimen lisäksi henkilön syntymäaika, siviilisääty, ammatti, koulutus, osoite ja muut yhteystiedot sekä ajokorttia ajokorttiluokkineen ja alaikäisten huoltoa koskevat tiedot.

Väestönsuojelun henkilörekisterissä olevat tiedot on tarkistettava vähintään viiden vuoden väliajoin merkinnän tekemisestä ja tarkistuksesta tai poistettava.

## 71 §

### Väestönsuojelun kiinteistörekisteri

Väestönsuojelua ja sen valmistelua varten saa toiminnasta vastaava viranomaisen muodostaa rekisterin



väestönsuojista sekä niistä kiinteistöistä, rakennuksista ja huonetiloista, joita voidaan käyttää evakuoitujen ja siirretyn omaisuuden sijoittamiseen. Rekisteriin saadaan merkitä tiedot tilojen omistus- ja hallintasuhteista sekä kunnosta ja nykyisestä käytöstä asukasmäärineen. Vastaavasti saadaan rekisteriin ottaa tiedot rakennuksista, jotka soveltuvat poikkeusoloissa tuotantolaitosten, viranomaisten ja laitosten väliaikaisiksi toimipaikoiksi, johtokeskuksiksi ja yksiköiden sijoittamispaikoiksi.

Rekistereiden muodostamisessa saadaan käyttää kiinteistöjen, rakennusten ja huonetilojen rekisteröinnistä vastaavan viranomaisen luovuttamaa tiedostoa. Rekisterin tiedot on tarkistettava viiden vuoden väliajoin merkinnän tekemisestä ja tarkistuksesta tai poistettava.

## 72 §

### Valvontarekisteri

Palotarkastusten toimittamista sekä rakennusten ja laitteiden käyttöturvallisuuden valvontaa varten saa alueen pelastusviranomainen ylläpitää henkilörekisteriä, johon merkitään tiedot valvontakohteista sekä niiden omistajista tai haltijoista. Rekisterin muodostamisessa saadaan käyttää 37 ja 42 §:n ja 52 §:n 2 momentin nojalla valvontaa varten saatuja tietoja.

Valvontarekisterissä olevat tiedot on tarkistettava ja tarpeettomat tiedot poistettava palotarkastuksen yhteydessä määrävälein, kuitenkin viimeistään kymmenen vuoden kuluttua edellisen merkinnän tekemisestä.

## 12 luku

### Pelastustoimen rahoitus, palkkiot ja korvaukset

## 73 §

#### Vastuu pelastustoimen kustannuksista

Pelastustoimen kustannuksista vastaa, jollei tässä laissa toisin säädetä, se jonka velvollisuutena toimenpiteen tai tehtävän suorittaminen taikka siitä huolehtiminen on.

## 74 §

#### Valtion osallistuminen valmiuden ylläpitämiseen

Valtio voi osallistua pelastustoimessa tarvittavan valmiuden ylläpitämiseen hankkimalla sellaista erityiskalustoa tai rahoittamalla sellaista toimintaa, jonka hankkiminen tai rahoittaminen valtion varoista on erityisestä syystä tarkoituksenmukaista.

## 75 §

#### Pelastustoimintaa varten saadun avun korvaaminen

Pelastustoimen alueen toiselle alueelle antamasta kalusto-, miehistö- ja muusta avusta on apua saanut alue velvollinen suorittamaan täyden korvauksen, jollei toisin sovita.

Edellä 6 §:n 3 momentissa tarkoitettua virka-avusta mahdollisesti perittävästä korvauksesta virka-avun antaja sopii pelastusviranomaisen kanssa.

## 76 §

#### Metsä- ja maastopalojen sammutuskustannukset

Jos metsä- tai maastopalo on ulottunut useammalle kuin yhdelle pelastustoimen alueelle, maksaa sammutuskustannukset se alue, jolta palo on saanut alkunsa, jollei toisin sovita. Muiden alueiden on korvattava näistä kustannuksista osuutensa palaneen pinta-alan tai muun kohtuullisen perusteen mukaan.

## 77 §

#### Harkinnanvaraiset avustukset



Jos pelastustehtävä on aiheuttanut alueen pelastustoimelle poikkeuksellisen suuria kustannuksia, voidaan sille myöntää harkinnanvaraista avustusta valtion talousarvion rajoissa.

Kunnalle ja alueen pelastustoimelle voidaan myöntää valtion talousarviossa päätetyissä rajoissa harkinnanvaraista avustusta väestönsuojelutoimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin, jos ne muodostuvat sille erityisen rasittaviksi.

Tässä laissa tarkoitettuun valtionavustukseen sovelletaan, mitä valtionavustuslaissa (688/2001) säädetään.

#### 78 §

##### Vahingonkorvaus

Vahingon korvaamisesta on muutoin voimassa, mitä vahingonkorvauslaissa (412/1974) säädetään.

#### 79 §

##### Pelastustehtäviin määrätyn palkkio ja korvaukset

Pelastustehtäviin 46 §:n mukaan määrätylle henkilölle alueen pelastustoimi maksaa kohtuullisen palkkion.

Turmeltuneista tai hävinneistä vaatteista, varusteista ja työvälineistä suorittaa alueen pelastustoimi korvauksen pelastustoimintaan osallistuneelle henkilölle edellyttäen, että vahingosta on ensi tilassa ilmoitettu pelastustoiminnan johtajalle. Korvausta on haettava alueen pelastustoimelta kirjallisesti kolmen kuukauden kuluessa vahingon tapahtumisesta.

#### 80 §

##### Pelastustoiminnassa ja väestönsuojelussa sattuneen tapaturman korvaaminen

Pelastustoiminnassa tai väestönsuojelutehtävissä sattuneesta tapaturmasta tai siinä saadusta ammattitaudista suoritetaan korvausta valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin työtapaturmasta tai ammattitaudista siltä osin kuin vahingoittuneella ei ole oikeutta vähintään samansuuruiseen korvaukseen muun lain mukaan niille, jotka:

- 1) on 46 §:n perusteella määrätty avustamaan pelastustoiminnassa;
- 2) on 53 §:n perusteella määrätty väestönsuojelukoulutukseen;
- 3) kuuluvat alueen pelastustoimen sopimuspalokuntaan mutta eivät ole oikeutettuja korvauksiin tapaturmavakuutuslain (608/1948) 1 §:n mukaan; tai
- 4) kuuluvat teollisuus- tai laitospalokuntaan, joka ei ole alueen sopimuspalokunta ja tapaturma on sattunut palokunnan osallistuessa pelastustoimintaan laitoksen ulkopuolella.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulle alueen sopimuspalokuntaan kuuluvalla suoritetaan korvaus valtion varoista myös tapaturmasta, joka on sattunut palokunnan koulutuksessa, kiinteistön ja kaluston hoidossa tai sairaankuljetuksessa.

Asian, joka koskee korvauksen suorittamista tämän pykälän nojalla valtion varoista, käsittelee Valtiokonttori.

#### 13 luku

##### Muutoksenhaku, pakkokeinot ja rangaistukset

#### 81 §

##### Muutoksenhaku

Valtion viranomaisen tämän lain nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallintolainkäyttölain mukaisessa järjestyksessä valitetaan myös pelastusviranomaisen tämän lain 30 ja 38 §:n, 45 §:n 2 momentin sekä 80 §:n nojalla tekemästä päätöksestä sekä pelastustoiminnan johtajan 48 §:n 2 momentin nojalla tekemästä päätöksestä.

Hallintopäätöstä on noudatettava heti valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Rakennuslupan myöntävän viranomaisen tämän lain nojalla tekemistä päätöksistä haetaan oikaisua tai muutosta siten kuin maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään.

## 82 §

### Uhkasakko ja teettämisuhka

Jos joku ryhtyy toimiin tämän lain 9, 14, 22, 29, 30, 38, 42, 47, 60, 63 tai 64 §:n säännösten tai niiden nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesti taikka lyö laimin näihin perustuvan velvollisuutensa, voi pelastusviranomainen päätöksellään velvoittaa niskoittelijan määrääjässä oikaisemaan sen, mitä on tehty tai lyöty laimin. Viranomaisen antamaa kieltoa tai määräystä voidaan tehostaa uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

Tähän lakiin perustuvassa uhkasakkoa, teettämisuhkaa ja keskeyttämisuhkaa koskevassa asiassa sovelletaan muutoin, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

## 83 §

### Rangaistukset

Joka

1) laiminlyö 21 §:n 2 momentissa, 22 §:n 1 momentissa, 23, 25, 26, 28, 29, 30, 32, 33 tai 38 §:ssä, 45 §:n 1 momentissa tai 46 §:n 1 momentissa taikka mainittujen säännösten perusteella annetussa määräyksessä tarkoitetun velvoitteen taikka muutoin toimii mainituissa lainkohdissa tai niiden perusteella annetuissa määräyksissä asetetun velvoitteen vastaisesti tai

2) rikkoo 24 §:ssä tai 46 §:n 3 momentissa tarkoitettua kieltoa,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *pelastusrikkomuksesta* sakkoon.

Joka laiminlyö 53 §:n mukaisen velvollisuuden osallistua koulutukseen, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *väestönsuojelurikkomuksesta* sakkoon.

## 84 §

### Tuomitsematta jättäminen

Se, joka rikkoo tämän lain nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua kieltoa, voidaan jättää tuomitsematta rangaistukseen samasta teosta.

## 14 luku

### Erinäiset säännökset

## 85 §

### Vaitiolovelvollisuus

Pelastustoimen palveluksessa oleva tai pelastustoimintaan osallistuva henkilö ei saa pelastustoimeen kuulumattomalla tavalla käyttää hyödykseen eikä luvatta ilmaista muille tässä tehtävässään tietoon saamaansa seikkaa, josta lailla on säädetty tai lain nojalla määrätty salassapitovelvollisuus taikka joka koskee yksityistä liike- tai ammattisalaisuutta, taloudellista asemaa, henkilökohtaisia olosuhteita tai

terveydentilaa.

Salassa pidettävän tiedon ilmaisemisesta viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle toimielimelle säädetään lailla. Vaitiolovelvollisuus ei estä ilmaisemasta sellaista tietoa, jonka ilmaiseminen on yksittäistapauksessa tarpeen hengen tai terveyden suojaamiseksi tai huomattavan ympäristö- tai omaisuusvahingon välttämiseksi.

Rangaistus tässä pykälässä säädetyn vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan.

#### 86 §

##### **Velvollisuus tilastotietojen antamiseen**

Alueen pelastusviranomaisen tulee toimittaa pelastustoimen suoritteista, voimavaroista, järjestelyistä ja muusta varautumisesta sekä toimenpiderekisteristä sisäasiainministeriölle ja lääninhallitukselle tietoja, jotka ovat tarpeen tilastojen tekemistä varten. Tiedot voidaan tarvittaessa luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla ja ne voivat sisältää myös salassapidettäviä tietoja.

Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä tilastotietojen antamisesta.

#### 87 §

##### **Onnettomuuden selvittäminen**

Alueen pelastusviranomaisen on arvioitava ja tarvittaessa myös selvitettävä tulipalon syy. Jos on aihetta epäillä, että tulipalo tai muu onnettomuus on aiheutettu tahallisesti tai tuottamuksellisesti, on pelastusviranomaisen ilmoitettava asiasta poliisille.

Sisäasiainministeriön määräyksestä voidaan palon tai muun onnettomuuden selvittämiseksi suorittaa erityinen tutkimus.

Tutkimuksen suorittajalla on oikeus päästä onnettomuuskohteeseen, saada tutkinnassa tarvittavia asiakirjoja onnettomuuskohteen edustajalta ja tietoja pelastusviranomaisilta sekä ottaa näytteitä onnettomuuskohteesta. Vastaava oikeus on alueen pelastusviranomaisella, joka selvittää tulipalon syytä.

#### 88 §

##### **Poliisin virka-apu**

Poliisi on velvollinen antamaan virka-apua, joka on tarpeen 36 ja 51 §:n mukaisten tarkastusten toteuttamiseksi, 38 §:n 2 momentissa tarkoitetun onnettomuusvaaran estämiseksi sekä 87 §:n 3 momentissa tarkoitetussa onnettomuuden selvittämisessä.

#### 89 §

##### **Pelastusviranomaisen virkapuku ja henkilökortti**

Pelastusviranomaisen on käytettävä virkatehtävissään virkapukua, jollei virkatehtävän laatu tai luonne muuta edellytä.

Pelastusviranomaisella on oltava virkatehtävissään mukana virka-aseman tunnisteeksi tarkoitettu henkilökortti.

Sisäasiainministeriön asetuksella säädetään tarkemmin pelastusviranomaisen virkapuvusta ja siihen liittyvistä virka-asematunnuksista samoin kuin virka-aseman tunnisteeksi tarkoitettusta pelastusviranomaisen henkilökortista.

90 §  
Tarkemmat säännökset

Tarkempia säädöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

91 §  
Voimaantulosäännös

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Tällä lailla kumotaan 30 päivänä huhtikuuta 1999 annettu pelastustoimilaki (561/1999) myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Tämän lain voimaan tullessa noudatetaan lisäksi seuraavaa:

- 1) hätäkeskustoiminnan valtiolle siirtymiseen saakka on kuntien ylläpidettävä hätäkeskusta kumotun pelastustoimilain 11 §:n 1 momentissa tarkoitetuilla hälytysalueilla; kuntien ylläpitämien hätäkeskusten sekä niiden henkilöstön kelpoisuusvaatimusten ja kelpoisuusvaatimuksiin liittyvien erivapauksien osalta on voimassa valtiolle siirtymiseen saakka, mitä niistä on pelastustoilmaissa tai sen nojalla säädetty;
- 2) tämän lain 40 §:n säännösten estämättä katsotaan henkilö, joka on työskennellyt nuohoojana kunnan tai nuohousyrittäjän palveluksessa ennen 1 päivää marraskuuta 2000 yhdessä tai useammassa erässä vähintään viisi vuotta, edelleen kelpoiseksi vastaavaan tehtävään;
- 3) kumotun pelastustoimilain 38 §:n nojalla kunnan solmima nuohouspalvelujen järjestämistä koskeva sopimus siirtyy alueen pelastustoimen vastattavaksi, jollei nuohooja vaadi sitä irtisanottavaksi ennen tämän lain voimaantuloa;
- 4) kumotun pelastustoimilain 12 luvussa tarkoitetuissa kunnan pitämässä pelastustoimen henkilörekistereissä olevat tiedot siirretään asianomaisen alueen pelastustoimen henkilörekistereihin;
- 5) edellä 13 §:ssä tarkoitettujen palvelutasopäätösten tulee olla valmiina viimeistään vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta;
- 6) mitä muissa laeissa ja valtioneuvoston tai ministeriön asetuksissa on säädetty kunnan palokunnasta, kunnallisesta palokunnasta, kunnan palopäälliköstä sekä kunnan palo- tai pelastusviranomaisesta, sovelletaan niiden sijasta tämän lain säännöksiä alueellisesta pelastustoimesta ja sen vastaavista toimielimistä ja viranhaltijoista;
- 7) kumotun pelastustoimilain nojalla annetut sisäasiainministeriön asetukset ovat voimassa edelleen siihen saakka, kun niille määrätty voimassaoloaika päättyy, tai kun sisäasiainministeriö ne kumoaa, kuitenkin enintään kolme vuotta tämän lain voimaantulosta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

HE 192/2002  
HaVM 30/2002  
EV 296/2002

Helsingissä 13 päivänä kesäkuuta 2003

Tasavallan Presidentti  
**TARJA HALONEN**

Sisäasiainministeri  
**Kari Rajamäki**